

DE LA **PROMISIUNI**
LA **GUVERNARE:**

**analiza Programului de Guvernare PAS
în raport cu angajamentele electorale**

ianuarie 2026

Acest produs este realizat în cadrul proiectului „Alegere informată 2025”, implementat de Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT, cu sprijinul financiar al Fundației Soros Moldova.

Conținutul și opiniile exprimate în aceste materiale aparțin exclusiv Asociației ADEPT și nu reflectă în mod necesar poziția sau punctul de vedere al donatorului.

Autori: Chirtoacă Ilie, Culeac Petru, Panainte Polina, Rapcea Vitalie, Vieru Vadim

Asociația ADEPT este un centru independent, de analiză și consultanță privind procesul decizional, politic, electoral și social-economic din Republica Moldova și din regiune. Misiunea ADEPT constă în promovarea valorilor democratice și sprijinirea participării active a cetățenilor la viața publică.

De la înființarea sa în 2000, ADEPT a fost în prima linie a demersurilor pentru buna guvernare, integritatea electorală și implicarea civică prin cercetare, advocacy și informare publică. Din 2018, ADEPT deține Secretariatul Coaliției pentru Alegeri Libere și Corecte (CALC), o platformă care reunește organizații ale societății civile pentru a asigura transparența, incluziunea și integritatea proceselor electorale din Republica Moldova.

Cercetăm procese | Responsabilizăm guvernarea | Informăm cetățenii

www.adept.md
www.alegeri.md

CUPRINS

- SUMAR EXECUTIV 4
- INTRODUCERE 5
- METODOLOGIE 6
- ANALIZA PROGRAMULUI DE GUVERNARE
- PRIN PRISMA PROMISIUNILOR ELECTORALE PAS 7
 - Integrare Europeană 7
 - Justiție 8
 - Drepturile omului 10
 - Securitate și apărare 13
 - Dezvoltare economică și socială 15
- CONCLUZII 19
- GRADUL DE PRELUARE A PROMISIUNILOR ELECTORALE
- ÎN PROGRAMUL DE GUVERNARE 22

SUMAR EXECUTIV

Acest studiu analizează gradul de coerență dintre promisiunile electorale formulate de partidul de guvernare Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS) în campania pentru alegerile parlamentare din 2025 și Programul de Guvernare „UE, Pace, Dezvoltare” pentru perioada 2025–2029. Analiza arată că documentul guvernamental păstrează, în ansamblu, direcția strategică asumată electoral: integrare europeană, reformarea justiției, consolidarea securității, modernizarea economiei și extinderea drepturilor sociale, însă aplică frecvent o recalibrare a angajamentelor, prin mutarea accentului de la promisiuni de rezultat către obiective de proces dar și printr-un nivel inegal de operaționalizare. În domenii precum integrarea europeană, securitatea și apărarea, Programul este mai prudent și mai tehnic decât platforma electorală, reducând ambiția politică explicită și adaptând obiectivele la constrângerile reale ale guvernării. În justiție, continuitatea tematică cu promisiunile electorale este ridicată, însă livrarea rămâne vulnerabilă în zone-cheie precum combaterea corupției și recuperarea bunurilor infracționale, din cauza lipsei de instrumente și indicatori clari. Pe dimensiunea drepturilor omului, abordarea este neuniformă: educația, sănătatea și incluziunea persoanelor cu dizabilități sunt tratate mai concret, în timp ce violența de gen, libertatea presei și drepturile politice ale diasporei sunt diluate sau omise. Blocul economic și social relevă cele mai mari discrepanțe, prin abandonarea unor promisiuni centrale (locuințe accesibile) și reformularea altora (*ținte absolute, mai mici prevăzute în Program în raport cu promisiunea electorală de dublare a veniturilor populației active*). Transversal, studiul identifică trei riscuri majore pentru implementare: dependența de finanțarea externă, în special de Planul de Creștere al UE; deficitul de capacitate administrativă și resurse umane; și lipsa unui cadru clar de monitorizare a progresului. Per ansamblu, Programul de Guvernare este coerent ca orientare, dar incomplet ca instrument de politică publică, ceea ce poate afecta atât livrarea efectivă a promisiunilor, cât și evaluarea responsabilității politice față de mandatul electoral.

INTRODUCERE

Alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025 au oferit PAS un nou mandat de guvernare într-un context regional instabil și cu un obiectiv strategic major: avansarea Republicii Moldova pe drumul integrării europene. După scrutin, Guvernul a prezentat Programul de Guvernare „UE, Pace, Dezvoltare” pentru perioada 2025–2029, document care stabilește prioritățile politice și administrative ale executivului și care, în mod firesc, trebuie pus în relație cu promisiunile electorale pe baza cărora partidul a solicitat votul cetățenilor.

Acest studiu analizează cât de coerent este Programul de Guvernare cu platforma electorală a PAS, nu doar la nivel de teme generale, ci și la nivel de angajamente concrete: ce promisiuni sunt preluate integral, care sunt reformulate sau diminuate, care sunt extinse cu elemente noi și care lipsesc. Analiza urmărește și modul în care promisiunile sunt transformate în politici publice: dacă sunt însoțite de termene, instrumente, instituții responsabile și repere care permit monitorizarea progresului, sau dacă rămân la nivel declarativ.

Un element de context important este că Programul de Guvernare este, în mare parte, aliniat la Programul Național de Aderare la UE 2025–2029. Această suprapunere oferă coerență legislativă și predictibilitate reformelor, pentru că fixează direcția de armonizare cu acquis-ul și cu standardele europene. În același timp, ea creează o provocare: transpunerea mecanică a directivelor UE poate genera politici greu de aplicat dacă nu sunt adaptate la specificul local și la capacitatea reală de implementare. În special în domenii precum standardele sociale sau de mediu, riscul nu este doar tehnic, ci și social: reforme corecte ca principiu pot produce efecte nedorite dacă nu sunt însoțite de măsuri de tranziție, sprijin și evaluare a impactului.

Un alt aspect important de context este legat de fezabilitate. În mai multe sectoare, realizarea obiectivelor depinde critic de sprijinul extern, în special de Planul de Creștere al UE pentru Republica Moldova, estimat la 1,8 miliarde de euro. Aceste resurse pot acoperi investiții mari de capital în spitale, școli, infrastructură socială, care ar fi dificil de finanțat din bugetul național. Totuși, ele nu pot susține pe termen lung cheltuieli recurente precum salarii, pensii și indemnizații. Aici apare una dintre tensiunile centrale ale guvernării: promisiunile privind creșterea veniturilor și extinderea protecției sociale cer finanțare stabilă, iar aceasta depinde de creștere economică și de performanța colectării veniturilor publice. În condiții de instabilitate regională, această dependență devine o provocare cu grad înalt de risc.

În cele din urmă, o vulnerabilitate transversală care influențează toate domeniile analizate este capacitatea administrativă. În multe cazuri, problema principală nu este lipsa banilor, ci lipsa oamenilor și a competențelor. Reformele complexe precum digitalizarea, modernizarea serviciilor, regionalizarea infrastructurii, servicii sociale integrate, implementarea acquis-ului, cer o administrație publică performantă și bine plătită. Programul recunoaște nevoia de modernizare a administrației, însă deficitul cronic de personal calificat și salariile necompetitive din sectorul public pot bloca absorbția fondurilor, pot întârzia implementarea și pot reduce calitatea livrării.

Pe acest fundal, studiul este structurat pe cinci domenii: Integrare Europeană, Justiție, Drepturile Omului, Securitate și Apărare, Dezvoltare Economică și Socială. Pentru fiecare domeniu, analiza identifică punctele de continuitate și divergență între promisiunile electorale și Programul de Guvernare, precum și riscurile care pot afecta livrarea: obiective recalibrate în termeni de proces în loc de rezultate, omisiuni relevante, lipsă de operaționalizare, dependență de finanțare externă, capacitate administrativă insuficientă. Scopul nu este de a contesta intențiile, ci de a oferi un cadru clar și verificabil pentru monitorizarea mandatului: ce a fost promis, ce s-a asumat prin program și ce anume va putea fi măsurat în următorii ani.

METODOLOGIE

Analiza Programului de Guvernare a fost realizată în baza metodologiei elaborate de Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT pentru monitorizarea coerenței post-electorale a actului de guvernare. Demersul analitic are o abordare comparativă și calitativă și urmărește să măsoare gradul în care oferta electorală a partidului de guvernământ este reflectată în documentul programatic oficial al Executivului. Procesul de evaluare a inclus următoarele etape:

- **Desk-research:** analizarea Platformei electorale PAS 2025 și a Programului de Guvernare „UE, Pace, Dezvoltare”.
- **Extragerea promisiunilor:** identificarea promisiunilor electorale majore relevante pentru fiecare domeniu analizat.
- **Compararea promisiunilor cu Programul de Guvernare:** contrapunea promisiunilor cu prevederile explicite din Program, evaluând atât corespondența tematică/terminologică, cât și substanța măsurilor propuse (inclusiv nivelul de operaționalizare: mecanisme de implementare, termene, bugete, responsabilități).
- **Evaluarea gradului de integrare (1–5):** utilizarea unei scale standardizate, unde 1 indică o mențiune vagă sau absența promisiunii, iar 5 indică integrarea completă, cu obiective clare și elemente suficiente pentru monitorizare (măsuri, resurse și repere de implementare).

Analiza a urmărit evidențierea discrepanțelor și omisiunilor majore dintre promisiunile electorale și Programul de Guvernare, precum și identificarea riscurilor de politici publice care pot afecta livrarea angajamentelor asumate. Limitările analizei sunt determinate de caracterul parțial al unor detalii operaționale din Programul de Guvernare în anumite capitole, această situație fiind gestionată prin coroborarea informațiilor din documentul analizat cu cele disponibile în documentele strategice conexe (Programul Național de Aderare la UE) și rapoartele organismelor internaționale.

ANALIZA PROGRAMULUI DE GUVERNARE PRIN PRISMA PROMISIUNILOR ELECTORALE PAS

INTEGRARE EUROPEANĂ

Programul de Guvernare configurează un cadru realist, tehnic și prudent pentru avansarea integrării europene, bine ancorat în ceea ce poate fi controlat la nivel național. Totuși, această abordare reprezintă o diminuare semnificativă a ambiției față de promisiunile electorale inițiale, prin renunțarea tacită la angajamentele explicite privind tratatul de aderare și statutul de stat membru, care au constituit un element central al mandatului politic obținut de PAS.

Grad general de integrare a promisiunilor în Programul de Guvernare: 2.5 din 5

Promisiunea Electorală	Grad de integrare	Descriere scor
1. Semnarea tratatului de aderare la UE până în 2028, înainte de finalul celui de-al doilea mandat al președintei Maia Sandu.	3	Promisiunea este reflectată moderat, deoarece Programul de Guvernare preia termenul-limită 2028, dar îl asociază finalizării negocierilor de aderare, nu semnării tratatului, iar legătura operațională dintre aceste etape nu este clar definită.
2. În următorii patru ani, Republica Moldova va finaliza procesul de aderare la UE și va deveni țară membră cu drepturi depline în marea familie Europeană.	2	Promisiunea este reflectată la un nivel redus, deoarece Programul de Guvernare confirmă direcția europeană și finalizarea negocierilor până în 2028, dar nu își asumă explicit obiectivul aderării efective și obținerii calității de stat membru în următorii patru ani.

Programul de Guvernare tratează integrarea europeană ca o axă strategică transversală, nu ca un simplu capitol de politică externă. Tema este structurată într-un capitol distinct, dar este reluată frecvent și în alte domenii de guvernare, unde apare legată de reforme interne, alinierea la standardele UE și participarea Republicii Moldova la mecanisme europene înainte de aderare. Această abordare indică o înțelegere a integrării europene ca proces de transformare internă, care influențează capacitatea administrativă, politicile publice și direcția generală de dezvoltare a statului.

În raport cu promisiunile electorale ale PAS, Programul de Guvernare păstrează direcția pro-europeană, dar modifică substanțial nivelul de angajament. În campania electorală pentru alegerile parlamentare din 2025, partidul a formulat două promisiuni de rezultat clar definite: „**Semnarea tratatului de aderare până în 2028**” și „**Obținerea statutului de stat membru al Uniunii Europene într-un interval de patru ani**”. Programul menține anul 2028 ca reper temporal central, însă îl redefinește: nu ca termen pentru un rezultat politic final, ci ca termen pentru finalizarea negocierilor de aderare și pentru pregătirea Republicii Moldova în vederea aderării. Această schimbare mută accentul de la un obiectiv extern, dependent de decizia Uniunii Europene, la un obiectiv de proces, concentrat pe acțiuni aflate în controlul autorităților naționale.

Față de platforma electorală, care descria succint realizarea integrării europene prin relații diplomatice bune și aliniere la standarde, Programul de Guvernare adaugă un nivel mai ridicat de detaliere tehnică. Integrarea este ancorată explicit în Programul Național de Aderare 2025–2029, cu accent pe alinierea la acquis-ul comunitar, consolidarea capacităților instituționale și dezvoltarea resurselor umane necesare participării la procesele decizionale europene. Sunt introduse, de asemenea, elemente noi, precum comunicarea strategică pro-europeană și gestionarea credibilității externe, precum și ideea de „integrare accelerată” prin beneficii concrete înainte de aderare.

Această detaliere tehnică este însoțită de o temperare a ambiției politice. Programul nu mai afirmă explicit obiectivul aderării propriu-zise într-un termen de patru ani și nu se angajează să realizeze semnarea tratatului de aderare ca rezultat al mandatului de guvernare. Promisiunea electorală a unui rezultat final verificabil este înlocuită cu un set de etape intermediare: negocieri, aliniere, consolidare instituțională, care, deși necesare și realiste, generează mai puțină constrângere din perspectiva responsabilității politice față de electorat. Această recalibrare mută responsabilitatea guvernării de la livrarea unui rezultat extern clar la gestionarea unui proces intern mai ușor de controlat, dar mai dificil de evaluat în termeni de îndeplinire a mandatului electoral.

Deși Programul de Guvernare este coerent cu realitățile actuale ale procesului integrare europeană a Republicii Moldova, vulnerabilitatea principală a documentului este legată de operaționalizarea acțiunilor propuse. Programul face trimitere la cadrul general al negocierilor și la Programul Național de Aderare, însă nu oferă un traseu detaliat pe capitole și clustere, indicatori măsurabili de progres sau mecanisme clare de monitorizare și raportare publică. În lipsa acestora, obiectivul anului 2028 riscă să rămână predominant declarativ.

JUSTIȚIE

Per ansamblu, Programul de Guvernare este consistent cu promisiunile electorale în domeniul justiției ca direcție și set de teme, iar în cazul vettingului chiar crește nivelul de concretizare prin termene și măsuri de sprijin a reformei. Vulnerabilitatea principală rămâne însă livrarea: pentru corupție, recuperarea bunurilor și reforma „porții de intrare” în sistemul judecătoresc, programul nu oferă suficientă operaționalizare, ceea ce poate conduce la implementare neuniformă și la o evaluare publică dificilă a progresului real.

Grad general de integrare a promisiunilor în Programul de Guvernare: 3.00 din 5

Promisiunea Electorală	Grad de integrare	Descriere scor
1. Continuarea și finalizarea vettingului judecătorilor și procurorilor, astfel încât nicio persoană cu probleme de integritate să nu mai dețină aceste funcții.	4	Promisiunea este reflectată la un nivel ridicat, fiind preluată explicit și detaliată cu termen-limită și măsuri de implementare, însă fără garanții complete și mecanisme permanente care să asigure excluderea pe termen lung a persoanelor cu probleme de integritate.
2. Îmbunătățirea investigării și judecării cauzelor de corupție pentru examinare rapidă și echitabilă.	2	Promisiunea este reflectată la un nivel redus, fiind preluată aproape identic în Programul de Guvernare, dar fără măsuri concrete, resurse, reguli de selecție sau modificări procedurale care să explice cum va fi asigurată investigarea și judecarea rapidă și echitabilă a cauzelor de corupție.
3. Reformarea din temelie a cadrului legal și instituțional privind recuperarea bunurilor infracționale, pentru recuperarea mai rapidă a banilor furați.	3	Promisiunea este reflectată moderat, deoarece Programul de Guvernare menționează accelerarea recuperării și reutilizarea bunurilor infracționale, dar nu detaliază schimbările legislative și instituționale care ar constitui o reformă din temelie a acestui domeniu.

4. Reforma accesului în profesia de judecător/procuror conform recomandărilor CE; garanții de stabilitate/predictibilitate; îmbunătățirea formării la INJ la nivel UE.	3	Promisiunea este reflectată moderat, deoarece Programul de Guvernare o preia aproape integral ca direcție, dar fără a preciza măsuri concrete, acțiuni, instituții responsabile sau modul de implementare a recomandărilor Comisiei Europene.
--	---	---

În domeniul justiției, Programul de Guvernare păstrează, la nivel declarativ și de direcție, nucleul mesajului electoral al PAS: toate cele patru promisiuni din campanie se regăsesc în document, finalizarea vettingului, îmbunătățirea investigării și judecării cauzelor de corupție, reformarea cadrului de recuperare a bunurilor infracționale și reforma accesului în profesiile de judecător și procuror, inclusiv consolidarea formării la Institutul Național al Justiției. Programul denotă o continuitate tematică or nu introduce angajamente care să contrazică promisiunile electorale sau să indice o schimbare de sens în raport cu obiectivul de „curățare” și eficientizare a sistemului.

Totuși, diferența majoră dintre Programul de Guvernare și promisiunile electorale, nu este una de orientare, ci de „densitate” și operare practică. În timp ce vettingul este transpus relativ concret, celelalte trei componente rămân, în bună măsură, la nivel de intenție generală. Astfel, există riscul ca, în eventualele evaluări ulterioare ale activității guvernului, coerența să fie bifată formal („tema există în program”), fără ca livrarea să fie ușor de urmărit în termeni de pași, responsabili, termene intermediare și criterii măsurabile.

Cel mai grad de detaliere în Programul de Guvernare apare în legătură cu prima promisiune: **„Continuarea și finalizarea vettingului judecătorilor și procurorilor, astfel încât nicio persoană cu probleme de integritate să nu mai dețină aceste funcții”**. Dacă în campanie promisiunea era formulată ca rezultat normativ („nicio persoană cu probleme de integritate”), Programul de Guvernare o traduce într-o țință procedurală și introduce elemente care lipsesc din platforma electorală: un termen-limită explicit (decembrie 2026) și măsuri de gestionare a efectelor secundare asupra sistemului, precum suplinirea funcțiilor vacante (inclusiv la Curtea Supremă de Justiție) și îmbunătățirea condițiilor de lucru/tehnico-materiale. Din această perspectivă, programul este mai concret decât promisiunea electorală. Totuși, trebuie de evidențiat că promisiunea maximalistă din campanie nu poate fi garantată doar prin vetting: excluderea durabilă a persoanelor cu probleme de integritate depinde și de mecanisme permanente de recrutare, verificare, responsabilizare și sancționare. În plus, dacă se extinde lista persoanelor supuse evaluării extraordinare, termenul de finalizare devine mai dificil de atins, ceea ce poate transforma ținta într-un reper mai degrabă aspirational decât sigur.

În privința celei de-a doua promisiuni electorale **„îmbunătățirea investigării și judecării cauzelor de corupție pentru examinare rapidă și echitabilă”**, Programul de Guvernare păstrează aproape identic formularea electorală despre examinarea „rapidă și echitabilă”, însă nu adaugă instrumentele minime care ar face obiectivul credibil și verificabil. Nu se explică ce se va schimba în practica de investigație și judecată, cum vor fi selectați judecătorii și procurorii specializați, ce resurse vor fi alocate și cum va fi rezolvată componenta instituțională și logistică (inclusiv infrastructura necesară pentru instanța și procuratura specializată, unde există deja obligații legale). Fără asemenea repere, promisiunea rămâne expusă riscului de a fi evaluată ulterior prin acțiuni disperate, care pot fi raportate ca progres, dar fără o legătură clară cu accelerarea reală a examinării dosarelor și fără garanții privind calitatea actului de justiție.

În privința domeniului de recuperare a bunurilor infracționale, se observă o schimbare de accent. Promisiunea electorală **„Reformarea din temelie a cadrului legal și instituțional privind recuperarea bunurilor infracționale, pentru recuperarea mai rapidă a banilor furati”**, invoca o reformă „din temelie” a cadrului legal și instituțional, în timp ce Programul de Guvernare descrie în special rezultate urmărite precum „accelerarea confiscării”, și extinde agenda prin includerea reutilizării bunurilor confiscate în scop social/public. Această extindere poate fi văzută ca o completare utilă, dar lasă neclară dimensi-

nea structurală promisă inițial: ce anume se reformează, prin ce instrumente, în ce instituții, cu ce indicatori de performanță și cu ce măsuri de capacitate practică a actorilor din „lanțul” recuperării (precum ARBI și alte instituții relevante). În lipsa acestor clarificări, există riscul ca intervenția să se reducă la schimbări legislative punctuale, fără creștere proporțională a recuperărilor efective.

În cele din urmă, promisiunea *„Reforma accesului în profesia de judecător/procuror conform recomandărilor CE; garanții de stabilitate/predictibilitate; îmbunătățirea formării la INJ la nivel UE”* este preluată aproape integral de Programul de Guvernare. Totuși, această ancorare rămâne abstractă: nu este tradusă în acțiuni identificabile, precum criterii noi de admitere, evaluarea capacității instituționale a INJ, transparența procedurilor, stagiile practice, strategiile de resurse umane sau măsurile care țin de atractivitatea și stabilitatea carierei (inclusiv componentele de salarizare și retenție), elemente care au apărut în recomandări tehnice anterioare. Efectul este că promisiunea există, dar nu capătă forma unui plan de implementare care să permită ulterior monitorizarea progresului în implementarea programului de guvernare respectiv.

DREPTURILE OMULUI

În domeniul drepturilor omului, Programul de Guvernare „UE, Pace, Dezvoltare” păstrează, în linii mari, direcția pro-europeană și modernizatoare din platforma electorală PAS, însă o transpune cu intensități inegale: unele promisiuni sunt transformate în angajamente obiective cuantificabile și investiții explicite, iar altele sunt diluate, reîncadrate conceptual sau chiar omise. Rezultatul este un tablou mixt, în care drepturile sociale și accesul la servicii publice sunt abordate relativ detaliat, în timp ce subiectele sensibile politic sau cultural, violența de gen, libertatea presei (prin prisma susținabilității economice) și drepturile politice ale diasporei, apar cu prudență excesivă sau dispar din lista de priorități verificabile.

Grad general de integrare a promisiunilor în Programul de Guvernare: 3.00 din 5

Promisiunea Electorală	Grad de integrare	Descriere scor
1. Creșterea pensiei minime și a ajutoarelor sociale	3	Promisiunea este reflectată moderat, deoarece Programul de Guvernare prevede creșterea continuă a pensiilor și extinderea sprijinului social, dar evită asumarea unei ținte numerice clare pentru pensia minimă, indicând o abordare prudentă, orientată mai degrabă spre proces și servicii decât spre un rezultat garantat.
2. Program de combatere a violenței în familie și de gen, inclusiv dezvoltarea rețelei de adăposturi și servicii de consiliere	2	Promisiunea este reflectată la un nivel redus, deoarece Programul de Guvernare tratează violența în familie preponderent prin prisma ordinii publice, fără angajamente explicite privind dezvoltarea adăposturilor și serviciilor specializate de consiliere prevăzute în promisiunea electorală.
3. Servicii de suport pentru persoanele cu dizabilități și incluziunea lor socială și profesională	4	Promisiunea este reflectată la un nivel ridicat, deoarece Programul de Guvernare o transpune prin ținte cuantificabile, măsuri transversale de incluziune socială și profesională și instrumente noi de sprijin, depășind abordarea strict asistențială.

4. Asigurarea accesului echitabil la educație de calitate pentru toți copiii, indiferent de mediul de reședință	5	Promisiunea este reflectată la un nivel foarte ridicat, deoarece Programul de Guvernare o transpune integral prin investiții majore, extinderea infrastructurii educaționale, ținte clare de performanță și măsuri concrete pentru reducerea disparităților dintre mediul rural și urban.
5. Garantarea accesului universal la servicii medicale esențiale, cu accent pe zonele rurale	4	Promisiunea este reflectată la un nivel ridicat, deoarece Programul de Guvernare o transpune prin investiții structurale în infrastructura medicală regională, digitalizarea completă a sistemului și extinderea medicinei preventive, abordând accesul din mediul rural în mod indirect, dar consistent.
6. Protejarea libertății presei și combaterea dezinformării prin susținerea mass-mediei independente	3	Promisiunea este reflectată moderat, deoarece Programul de Guvernare pune accent pe educație media, reglementare și securitate informațională, dar nu prevede mecanisme financiare directe de susținere a mass-mediei independente, asumate în campania electorală.
7. Asigurarea dreptului la vot neîngrădit pentru diasporă prin implementarea votului electronic sau prin corespondență	0	Promisiunea nu este transpusă în programul de Guvernare

Pe componenta de protecție socială, promisiunea **creșterii pensiei minime și a ajutoarelor sociale** rămâne prezentă, dar se schimbă registrul: de la așteptări de rezultat numeric spre formulări orientate pe proces. Programul vorbește despre „creștere continuă a pensiilor” și despre extinderea bazei de beneficiari ai serviciilor sociale, însă nu propune o țintă explicită pentru pensia minimă, în contrast cu alte capitole unde își asumă cifre clare (de exemplu pentru salariul minim și salariul mediu). Această diferență sugerează o ajustare deliberată la constrângeri de sustenabilitate bugetară și implicit, o diminuare a predictibilității pentru beneficiari. În același timp, programul compensează parțial această abordare printr-o reorientare spre servicii: își asumă extinderea serviciilor sociale și introduce măsuri de sprijin direct pentru familiile cu copii cu dizabilități. În plus, accentul pe semnarea de noi acorduri de pensii este o intervenție tehnică cu efecte relevante în ceea ce privește drepturile, în special pentru diaspora și lucrătorii migranți, prin portabilitatea drepturilor sociale. Riscul major rămâne însă erodarea puterii de cumpărare a pensiei minime dacă majorările nu depășesc inflația, iar serviciile sociale extinse nu reușesc să compenseze lipsurile materiale imediate, în special în mediul rural.

O discrepanță problematică se observă la subiectul **combaterii violenței în familie și a violenței de gen**. Aici, diferența dintre promisiunea electorală și abordarea din Program nu este doar de detaliu, ci de paradigmă. În campanie, PAS a plasat subiectul în sfera drepturilor fundamentale și a protecției sociale, cu accent pe dezvoltarea rețelei de adăposturi și servicii specializate de consiliere. În Programul de Guvernare însă, tema este mutată în domeniul „comunităților sigure”, iar răspunsul sugerat se concentrează pe prezența structurilor de ordine publică și pe descurajarea comportamentului infracțional. Această re poziționare a fenomenului reduce vizibilitatea intervențiilor de sprijin integrat (adăpost, asistență psihologică, ajutor juridic, reabilitare economică), care sunt esențiale în spiritul Convenției de la Istanbul și în linia recomandărilor organismelor specializate. Lipsa menționării explicite a extinderii serviciilor specializate și a resurselor dedicate crește riscul ca victima să rămână, practic, fără opțiuni reale de ieșire din mediul violent, mai ales în zonele rurale sau pentru femeile cu dizabilități. În acest context, semnalul politic transmis de componența de gen a noului cabinet, amplifică percepția de depriorizare și slăbește credibilitatea angajamentului pe egalitatea de gen.

În același timp, domeniile **drepturilor persoanelor cu dizabilități și incluziunea lor socială și profesională** sunt printre zonele în care Programul oferă un angajament mai amplu decât promisiunile electorale, prin introducerea unor ținte de rezultat și a unor instrumente de sprijin direct. Creșterea cu 30% a numărului de beneficiari ai serviciilor sociale și obiectivul de a asigura acces adaptat la educație pentru 80% dintre copiii cu cerințe educaționale speciale reprezintă repere măsurabile care permit o eventuală monitorizare ulterioară. Programul depășește și modelul centrat pe asistență, vorbind despre integrarea pe piața muncii și antreprenoriat. Totuși, rămân două vulnerabilități: riscul ca soluții precum orientarea către „centre de zi” să se transforme în practici de segregare dacă nu sunt însoțite de integrare reală în educația și formarea de masă, și riscul ca măsurile de ocupare să fie blocate de capacitatea administrativă redusă și de birocrație, în lipsa unei debirocratizări efective și a stimulentei funcționale pentru angajatori.

Educația apare ca pilonul cel mai coerent și mai bine operaționalizat al Programului din perspectiva drepturilor omului, cu o transpunere integrală a **promisiunii privind accesul echitabil la educație de calitate**. Angajamentele sunt susținute de alocări financiare explicite, de mecanisme (extinderea rețelei „Școlilor Model”) și de indicatori de performanță (de exemplu, ținte privind rezultatele la examene). Această abordare transformă o promisiune generală într-un plan de reformă cu logică structurală. În același timp, strategia implică o optimizare a rețelei școlare care poate produce costuri sociale: dacă transportul elevilor și infrastructura de acces nu sunt gestionate impecabil, copiii din localități izolate pot pierde, în practică, din accesul promis. O a doua vulnerabilitate este resursa umană: angajamentul privind recrutarea anuală a unui număr mare de tineri pedagogi este necesar dar dificil în context demografic și bugetar, iar nereușita pe această componentă poate reduce impactul investițiilor în infrastructura din educație.

În sănătate, Programul răspunde promisiunii de **acces universal la servicii medicale esențiale** printr-o combinație de regionalizare și digitalizare: spitalele regionale și dosarul medical digital sunt soluții sistemice care pot reduce inegalitățile geografice și barierele birocratice. Accentul pe screening și prevenție indică o orientare spre sănătate publică modernă. Totuși, veriga slabă rămâne, din nou, resursa umană: fără măsuri suficient de atractive pentru medicii din spațiul rural, infrastructura nu poate produce sporirea accesului real.

În ceea ce ține de **libertatea presei și combaterea dezinformării**, Programul schimbă accentul de la sprijin economic direct pentru media independentă către o abordare orientată pe reziliență informațională: educație media, strategie de dezvoltare a mass-mediei, comunicare strategică. Această orientare poate fi justificată de contextul agresiunilor hibride, dar lasă descoperită problema de bază a sustenabilității economice a instituțiilor media, mai ales locale. În plus, conceptul de „comunicare strategică pro-europeană” ridică o problemă de integritate a politicilor publice: fără reguli de transparență și alocare echitabilă, există riscul ca fondurile să fie direcționate discreționar, afectând pluralismul. Reformele structurale de aliniere la reglementări europene (precum cele privind platformele și libertatea media) pot consolida acest domeniu, dar implementarea lor e complexă și de durată lungă și nu substituie nevoia de măsuri urgente de viabilitate a sectorului.

Cea mai gravă discrepanță între promisiunile electorale și Programul de Guvernare se găsește în drepturile politice ale diasporei. **Promisiunea votului electronic sau prin corespondență**, centrală în campania electorală, lipsește în documentul de guvernare, unde diaspora este tratată predominant ca resursă economică și culturală (investiții, legături, diplomație culturală). Absența angajamentului de extindere și permanentizare a mecanismelor de vot la distanță indică o depriorizare, probabil explicată de considerente de securitate și de lipsa consensului politic, dar riscă să genereze costuri de credibilitate și de mobilizare a electoratului din străinătate. Menținerea dependenței de secțiile de votare fizice și de decizii administrative punctuale nu garantează, în sens strict, un vot „neîngrădit” pentru diasporă, promis în campanie.

Privite împreună, aceste elemente din Programul de Guvernare indică o tendință a guvernării de a se îndepărta parțial de promisiunile electorale formulate ca rezultate imediate și ușor de comunicat, în favoarea unui pragmatism administrativ bazat pe investiții, infrastructură și digitalizare, puternic ancorat în procesul de aderare la UE și în finanțarea externă. Acest „pragmatism” poate crește sustenabilitatea pe termen lung, dar creează simultan o prăpastie de așteptări acolo unde electoratul a fost mobilizat de promisiuni concrete (pensii, protecție pentru victime, vot la distanță, sprijin pentru media). Coerența dintre promisiuni și programul de guvernare este ridicată acolo unde Programul are instrumente, bugete și indicatori (educație, sănătate, incluziune), și fragilă acolo unde subiectele sunt controversate, pot fi politizate sau cer intervenții sociale costisitoare și sensibile (violență de gen, media, diaspora).

SECURITATE ȘI APĂRARE

În domeniul securitate și apărare, Programul de Guvernare este coerent cu promisiunile electorale PAS pe securitate în ceea ce privește direcția, diplomatie, integrare europeană, parteneriate și reintegrare pașnică, dar le recalibrează într-un limbaj care maximizează flexibilitatea strategică și minimizează potențialul de escaladare. În același timp, introduce o extindere majoră prin pilonul militar, justificabilă de mediul de securitate, dar care ridică exigențe sporite de transparență, prioritarizare și măsurare a progresului, pentru a păstra integritatea mandatului și capacitatea de monitorizare publică.

Grad general de integrare a promisiunilor în Programul de Guvernare: 3.83 din 5.00

Promisiunea Electorală	Grad de integrare	Descriere scor
1. Consolidarea securității prin diplomatie și integrare europeană	4	Promisiunea este reflectată la un nivel ridicat, fiind integrată clar la nivel strategic și conceptual în Programul de Guvernare, însă fără priorități operaționale, instrumente concrete și indicatori măsurabili care să lege diplomația de rezultate de securitate.
2. Consolidarea parteneriatelor strategice bilaterale (România, Ucraina, UE, spațiul EuroAtlantic, Asia Centrală, Sud-Est, Orientul Mijlociu) pentru dezvoltare economică și securitate	4	Promisiunea este reflectată la un nivel ridicat, fiind preluată aproape integral ca orientare geografică și obiectiv în Programul de Guvernare, însă fără măsuri concrete, formate de cooperare, priorități sectoriale și rezultate așteptate care să o facă pe deplin operațională.
3. Creșterea cooperării multilaterale (ONU, Consiliul Europei, OSCE) pentru interese naționale, reintegrare, investiții, consolidarea democrației	4	Promisiunea este reflectată la un nivel ridicat, fiind preluată explicit în Programul de Guvernare, însă fără obiective măsurabile, poziționări concrete sau rezultate țintite care să îi asigure o integrare operațională.
4. Identificarea măsurilor pentru integrarea treptată și ireversibilă a regiunii transnistrene în spațiile unice naționale (economic, fiscal, vamal, juridic etc.), folosind oportunitățile integrării europene	4	Promisiunea este reflectată la un nivel ridicat, fiind preluată aproape integral și corelată clar cu integrarea europeană, însă fără etape, instrumente concrete și mecanisme de implementare care să o facă pe deplin operațională.

5. Creșterea atractivității reintegrării pașnice pentru populația din regiunea transnistreană prin programe educaționale, servicii publice și informare	4	Promisiunea este reflectată la un nivel ridicat, fiind integrată clar ca direcție și logică în Programul de Guvernare, însă fără programe distincte, bugete dedicate și indicatori care să măsoare atractivitatea reintegrării pentru populație.
6. Implicarea partenerilor internaționali în susținerea unui plan de reintegrare etapizată și durabilă (UE, SUA, Ucraina, România, OSCE, ONU).	3	Promisiunea este reflectată moderat, deoarece Programul de Guvernare accentuează în principal rolul UE și nu preia integral implicarea tuturor partenerilor internaționali menționați, nici ideea unui plan etapizat clar de reintegrare.

În domeniul securității și apărării, Programul de Guvernare păstrează direcția de fond a platformei electorale PAS, însă trece într-un registru mai prudent și mai tehnic, specific exercitării guvernării într-un context regional instabil și militarizat de războiul din Ucraina. Continuitatea se vede în menținerea securității ca produs al politicii externe, diplomației, procesului de integrare europeană, parteneriatelor strategice și multilateralism, dar și în faptul că dosarul transnistrean rămâne parte integrantă a arhitecturii de securitate, tratat prin instrumente pașnice și prin logica convergenței graduale.

Promisiunea de „*securitate prin diplomație și integrare europeană*” este preluată consistent în Programul de Guvernare, însă este reformulată astfel încât să evite ideea, prezentă implicit în discursul electoral, că integrarea europeană ar produce automat garanții de securitate. În locul unei relații cauzale directe, Programul descrie securitatea ca rezultat al unei acumulări graduale: aliniere normativă, participare selectivă la arhitectura europeană de securitate, dialog diplomatic intensificat și creșterea rezilienței. Această nuanțare indică o adaptare la constrângerile reale ale unui stat neutru, vulnerabil și expus presiunilor hibride, pentru care promisiunile maximaliste ar fi greu de susținut.

În ceea ce privește *promisiunea referitor la parteneriatele strategice bilaterale*, documentul guvernamental păstrează aproape integral geografia enunțată electoral, vecinii, UE, spațiul euro-atlantic și regiunile prioritare (Asia Centrală, Sud-Est, Orientul Mijlociu), și le leagă de dezvoltarea economică, stabilitate și fortificarea securității, inclusiv prin participare sporită la misiuni internaționale de menținere a păcii. Programul nu clarifică ce tip de cooperare se urmărește (formate, instrumente, interoperabilitate, instruire, logistică, cyber) și nici ce rezultate anuale sau indicatori ar confirma „fortificarea” parteneriatelor, ceea ce lasă promisiunea bine integrată ca intenție, dar incompletă ca plan de execuție.

Aceeași logică se observă și în privința promisiunii de *creștere a cooperării multilaterale* (ONU, Consiliul Europei, OSCE), unde Programul reafirmă participarea activă și utilizarea platformelor pentru interese naționale, reintegrare, investiții și consolidarea democrației, însă fără a fixa dosare prioritare, inițiative concrete sau ținte de influență și reprezentare. Rezultatul este o integrare solidă a promisiunilor la nivel strategic, dar care rămâne greu de monitorizat în termeni de rezultate.

Pe dosarul transnistrean, Programul păstrează *promisiunea de integrare treptată în spațiile naționale unice* și o formulează chiar mai amplu ca acoperire (juridic, economic, vamal, fiscal, social, informațional, politic), cu un mesaj clar privind aplicarea uniformă a legislației armonizate cu UE pe întreg teritoriul țării. Totuși, limbajul este recalibrat: dispăre ideea de „*ireversibilitate*” prezentă în formulările electorale, iar convergența este plasată explicit sub imperativul menținerii păcii și stabilității. Această ajustare sugerează o alegere de guvernare orientată spre controlul riscurilor, evitarea unor pași percepuți drept forțare politică sau economică, chiar dacă, în plan simbolic, slăbește ambiția declarativă a promisiunii inițiale. În paralel, Programul accentuează mai clar decât în campanie promisiunea de *creștere a „atractivității” reintegrării* pentru populație: servicii publice calitative și nediscriminatorii, acces la educație, sănătate, energie, documentare și activități economice, plus continuarea proiectelor de consolidare a încrederii. Reintegrarea este prezentată mai puțin ca proiect politic și mai mult ca

rezultat al unei diferențe vizibile de calitate a vieții, o abordare mai apropiată de realitățile din teren și de logica securității umane.

În schimb, promisiunea de **implicare a partenerilor internaționali în susținerea unui plan etapizat de reintegrare** este preluată mai restrâns decât în promisiunile electorale. Dacă PAS enunțase explicit un cadru larg (UE, SUA, Ucraina, România, OSCE, ONU), Programul se concentrează asupra Uniunii Europene ca având un rol principal și formulează mai general utilizarea instrumentelor diplomatice pentru reducerea riscurilor, inclusiv ideea transformării misiunii de menținere a păcii într-una civilă. Această „europenizare” a dosarului poate fi interpretată ca opțiune pentru sprijin instituționalizat și previzibil, însă reduce claritatea privind coordonarea cu ceilalți actori relevanți și nu oferă un mecanism explicit de „plan etapizat” sau de management al asistenței externe.

Cea mai importantă noutate a Programului, absentă în mod explicit din setul de promisiuni electorale analizate, este apariția unui pilon substanțial de apărare militară, articulat în capitolul „Apărare capabilă”. Aici, agenda se extinde de la securitatea definită în principal prin diplomatie și reintegrare către consolidarea capabilităților interne: creșterea atractivității serviciului militar și a garanțiilor sociale, educație și cercetare militară, modernizarea structurilor și dotărilor, întărirea rezilienței naționale și răspunsul la amenințări hibride, cooperare interinstituțională și integrare graduală în arhitectura de securitate europeană prin armonizare normativă și standarde comune. Această extindere livrează, în sens strict, „mai mult” decât a fost promis pe segmentul securitate–apărare, fiind justificabilă strategic după 2022, dar creează și o discrepanță în legătură cu mandatul primit de la cetățeni: modernizarea militară, prioritățile de capabilități și implicațiile bugetare nu au fost comunicate explicit electoratului, ceea ce ar fi cerut o justificare publică mai clară.

De aici derivă și principalele vulnerabilități ale Programului în domeniul securității și apărării. Documentul rămâne prea general într-un sector în care credibilitatea depinde de alegeri clare: ce este prioritar, ce se finanțează mai întâi și pe ce termen. Programul nu explică traiectoriile bugetare și nu stabilește o ierarhie a capabilităților critice, deși modernizarea apărării – de la interoperabilitate și sisteme de alertare până la securitate cibernetică și mobilitate – implică costuri mari și decizii care nu pot fi amânate sau făcute simultan.

În plus, dependența de sprijin extern este implicită, dar nu este tratată ca risc de politici publice: nu este clar ce se întâmplă dacă asistența scade sau achizițiile întârzie. În plan intern, amenințările hibride și securitatea informațională/cyber sunt recunoscute, dar nu sunt transformate într-un set de măsuri, responsabilități și rezultate ce pot fi monitorizate. Pe dimensiunea transnistreană, convergența rămâne o direcție, însă fără etapizare și finalitate explicită, ceea ce poate transforma reintegrarea într-un proces tehnic de durată, vulnerabil la blocaje și presiuni externe.

DEZVOLTARE ECONOMICĂ ȘI SOCIALĂ

Programul de Guvernare transpune, într-o oarecare măsură, angajamentele electorale PAS din domeniul economic și social. Acesta stabilește ținte mai ambițioase pentru măsuri precum: stimularea exporturilor, sau reabilitarea drumurilor. În contrast, creșterea accesului la locuințe sau, un nou cod fiscal euroconform nu au fost transpuse. Lipsa descrierii problemelor, acțiunilor prioritare, termenelor și responsabililor, va afecta monitorizarea și implementarea acestuia.

Grad general de integrare a promisiunilor în Programul de Guvernare: 2.42 din 5

Promisiunea Electorală	Grad de integrare	Descriere scor
1. Dublarea veniturilor populației active. Majorarea salariului minim de la 5.500 de lei la 10.000 de lei. Creșterea salariului mediu la cel puțin 25.000 de lei până în 2030. Pensiile minime și medii vor crește constant	2	Promisiunea este reflectată doar parțial, prin menționarea unor creșteri salariale și a pensiilor, însă fără asumarea explicită a dublării veniturilor, fără ținte clare ajustate la inflație și fără măsuri concrete pentru categoriile profesionale vizate.
2. Dublarea valorii produselor și serviciilor autohtone exportate în toată lumea până în 2030	3	Promisiunea este reflectată moderat, deoarece Programul prevede o țintă de export chiar mai mare decât dublarea anunțată, însă nu explică în ce măsură măsurile propuse vor asigura atingerea ei și nu include jaloane temporale intermediare.
3. Până la 3.000 km de drum în plus, construiți sau reparați până în 2029, astfel încât toată rețeaua de drumuri naționale și regionale să fie într-o stare bună	3	Promisiunea este reflectată moderat. Ritmul actual de reabilitare a drumurilor și resursele planificate nu clarifică modul în care obiectivul de 3.000 km până în 2029 ar putea fi atins.
4. Creșterea accesului la locuințe la prețuri accesibile, prin stimularea construcției a cel puțin 25 mii de locuințe în zonele periurbane ale Chișinăului. Elaborarea Strategiei Naționale pentru Locuințe	0	Promisiunea nu este transpusă în programul de Guvernare.
5. Mai multă stabilitate și simplitate fiscală prin adoptarea modificărilor fiscale nu mai frecvent de o dată la 2 ani; simplificarea achitărilor la buget; unificarea TVA în domeniul agriculturii; digitalizarea completă a proceselor de control fiscal.	2	Promisiunea este reflectată la nivel redus, deoarece Programul de Guvernare se limitează la enunțuri generale despre predictibilitatea fiscală, fără măsuri concrete, termene clare sau asumarea adoptării unui nou Cod Fiscal conform legislației europene.
6. Valorificarea Planului de Creștere UE de 1,9 miliarde de euro și oportunitățile oferite de aderarea la Uniunea Europeană	3	Promisiunea este reflectată moderat, deoarece Programul de Guvernare menționează valorificarea Planului de Creștere al UE, dar nu detaliază acțiunile necesare pentru îndeplinirea condiționalităților de debursare a fondurilor.
7. Sprijinirea producătorilor locali cu măsuri de echilibrare a relațiilor comerciale între producători și comercianți.	4	Promisiunea este reflectată la un nivel ridicat, fiind susținută prin măsuri și acțiuni clare în Programul de Guvernare, însă fără stabilirea unor ținte sau termene temporale explicite.

Pe dimensiunea dezvoltării economice și sociale, Programul de Guvernare preia o parte importantă din temele electorale ale PAS, dar le transpune cu un grad foarte inegal de claritate și fidelitate față de promisiunile inițiale. Se observă o continuitate la nivel de direcții generale, creșterea veniturilor, impulsivitatea exporturilor, infrastructură, predictibilitate fiscală, valorificarea fondurilor UE și sprijin pentru

producătorii locali, însă documentul guvernamental operează frecvent cu formulări și ținte care fie nu corespund promisiunii de bază (de exemplu „dublarea veniturilor”), fie sunt insuficient operaționalizate pentru a putea fi evaluate și monitorizate credibil.

Cea mai sensibilă discrepanță se produce chiar în jurul promisiunii-simbol a campaniei: **dublarea veniturilor populației active**. În Program apar ținte pentru salariul minim și salariul mediu, dar acestea nu echivalează, raportat la nivelurile din 2025, cu o dublare în intervalul de guvernare avut în vedere în campanie. În plus, țintele sunt exprimate în valori absolute, fără ancorare în puterea de cumpărare și fără mecanisme explicite care să protejeze impactul creșterilor în scenarii de inflație ridicată. Programul leagă creșterea salariului mediu de evoluția productivității și a economiei, o abordare justificată din punct de vedere economic, dar care transformă promisiunea electorală dintr-un angajament ferm într-un obiectiv dependent de condiții externe. Mai important, promisiunile punctuale privind dublarea veniturilor pentru categorii precum profesori, medici sau polițiști, enunțate în campanie, nu sunt preluate explicit. În privința pensiilor, programul păstrează doar ideea de creștere constantă, fără ținte anuale, cuantumi și surse clar precizate, ceea ce mută promisiunea din zona unor acțiuni ce pot fi măsurate în zona unor intenții.

În schimb, pe exporturi, Programul își asumă un obiectiv chiar mai ambițios decât cel electoral. Dacă promisiunea viza **dublarea valorii bunurilor și serviciilor exportate până în 2030** prin sprijin financiar, parcuri industriale și logistică, Programul enunță o țintă de pondere: exporturi de cel puțin 50% din PIB (în 2030). Raportat la structura recentă a economiei, această țintă ar echivala cu un salt semnificativ, peste mărimea implicată a „dublării” din campanie. Diferența nu este neapărat negativă ca ambiție, dar devine problematică prin lipsa unui plan de implementare: nu sunt descrise jaloane intermediare, instrumente financiare concrete, sectoare prioritare, reforme logistice sau capacități instituționale care să facă verosimilă atingerea unui prag atât de înalt.

Pe infrastructura rutieră, programul menține ideea **reabilitării până la 3.000 km** de drumuri naționale (astfel încât toată rețeaua de drumuri naționale să ajungă de calitate bună) și introduce o noutate: asumarea calității drumurilor conform standardelor UE, ceea ce ar implica trecerea de la o evaluare care este limitată, pentru moment, la indicele de planietate (IRI) către o abordare mult mai complexă (ce ar include indici precum: siguranță, durabilitate, capacitate portantă, disponibilitatea drumului, congestii etc). Această extindere este, teoretic, un pas înainte, pentru că ridică standardul de calitate și aliniază obiectivul la criterii europene. Practic însă, ea amplifică problema fezabilității: programul nu explică modul de finanțare și de livrare a unui volum anual foarte mare de reabilitare, într-un context în care starea rețelei rămâne precară, progresul istoric a fost lent, iar proiecțiile bugetare indică riscuri de subfinanțare a fondului rutier. Lipsa jaloanelor intermediare și a unui model de implementare (prioritizarea tronsoanelor, capacitate de proiectare/execuție, management al întreținerii) face obiectivul vulnerabil la întârzieri și la raportări selective.

Un contrast puternic îl reprezintă tema locuințelor accesibile: **promisiunea majoră privind stimularea construcției a cel puțin 25.000 de locuințe în jurul Chișinăului, extinderea rețelelor tehnico-edilitare și elaborarea unei Strategii Naționale pentru Locuințe** lipsește din Program. Aceasta nu este o simplă nuanțare, ci o omisiune de fond, cu implicații sociale directe, mai ales într-un context de presiune pe piața imobiliară și de urbanizare accelerată. Absența completă a promisiunii reduce coerența programului cu mandatul electoral pe o temă cu încărcătură socio-economică ridicată.

Pe **fiscalitate**, Programul preia ideea de stabilitate și simplitate, dar nu transpune elementele concrete care dădeau substanță promisiunii electorale: **limitarea frecvenței modificărilor fiscale (o dată la doi ani), adoptarea unui nou Cod Fiscal aliniat legislației europene, digitalizarea completă a controlului fiscal și automatizarea identificării riscurilor, simplificarea achitărilor** și alte măsuri punctuale. În plus, discuția despre predictibilitate fiscală este subminată de semnale de inconsecvență în practica bugetară (de exemplu, raportarea la respectarea etapelor de planificare bugetară și la disciplina deficitului), ceea ce creează un decalaj între promisiunea de „stabilitate” și modul de guvernare fiscal-bugetară anticipat.

Programul menționează valorificarea Planului de Creștere al UE, însă fără a descrie mecanismele interne necesare pentru a îndeplini condiționalitățile de debursare, ceea ce e esențial atunci când finanțarea externă devine pivot pentru investiții și modernizare. Astfel, un angajament strategic este confirmat, dar rămâne insuficient convertit în acțiuni de guvernanță (coordonare, capacitate administrativă, calendar de reforme, responsabilități instituționale).

În zona *sprijinului pentru producătorii locali și echilibrarea relațiilor dintre producători și comercianți*, Programul pare mai aproape de promisiunea electorală, prin asumarea unor măsuri mai clare. Totuși, și aici lipsește componenta temporală: fără termene și indicatori, rămâne neclar când și cum se vor produce efectele în piață și cum va fi măsurat dacă raporturile comerciale devin într-adevăr „mai echilibrate”.

Per ansamblu, blocul economic și social din Programul de Guvernare păstrează coerența tematică cu promisiunile PAS și evită măsuri care să contrazică explicit platforma electorală. Totuși, documentul suferă de două vulnerabilități structurale. Prima este selectivitatea: unele promisiuni centrale sunt omise (locuințe), iar altele sunt preluate într-o formă care diluează angajamentul inițial sau îl face dificil de verificat (dublarea veniturilor, majorarea pensiilor). A doua este lipsa nivelului operațional: pentru multe obiective nu sunt precizate jaloane, termene intermediare, instrumente și instituții responsabile, ceea ce slăbește atât capacitatea de implementare, cât și posibilitatea de monitorizare externă. În aceste condiții, pe dimensiunea economică și socială, Programul riscă să funcționeze mai curând ca manifest politic decât ca plan guvernamental măsurabil, iar evaluarea ulterioară poate deveni dependentă de interpretări și nu de îndeplinirea fidelă a mandatului electoral.

CONCLUZII

Analiza comparativă arată că Programul de Guvernare „UE, Pace, Dezvoltare” păstrează, în ansamblu, direcția politică a mandatului electoral PAS, însă coerența dintre promisiunile din campanie și acțiunile planificate în Program este inegală între domenii și, frecvent, mai puternică la nivel de temă decât la nivel de livrare măsurabilă. În sectoarele analizate, majoritatea promisiunilor sunt menționate sau integrate parțial, dar numai o parte sunt traduse parțial în obiective operaționale (cu termene, bugete, mecanisme și indicatori). Se observă și două tipare transversale: (1) recalibrarea promisiunilor formulate ca rezultate finale către obiective de proces (mai ușor de controlat intern, dar mai greu de evaluat public) și (2) diferențe mari de „densitate” a programului, cu capitole bine structurate și cuantificate (în special acolo unde investițiile pot fi susținute prin fonduri externe) și capitole unde angajamentele rămân generale sau sunt omise, mai ales pe teme sensibile politic sau costisitoare social.

Puncte forte ale Programului de Guvernare

1. **Coerență strategică generală și ancorare europeană.** Programul este aliniat, în linii mari, la Programul Național de Aderare la UE 2025–2029, ceea ce oferă o logică de reformă relativ coerentă și o direcție predictibilă de armonizare cu acquis-ul. Această ancorare reduce riscul de improvizație legislativă și creează un cadru comun pentru politici sectoriale.
2. **Nivel mai ridicat de realism în raport cu promisiunile electorale maximaliste.** În integrarea europeană și securitate, Programul evită formulările care sugerează rezultate garantate prin factori externi (de exemplu, „aderarea în patru ani”) și pune accent pe pașii care pot fi controlați la nivel național: negocieri, armonizare, consolidare instituțională, reziliență. Această prudență reduce riscul unor angajamente imposibil de onorat.
3. **Capitole mai bine operaționalizate în domeniile bazate pe investiții și servicii.** În drepturile omului, educația și sănătatea sunt tratate mai concret, cu investiții, mecanisme și uneori indicatori (de exemplu, extinderea „Școlilor Model”, digitalizarea în sănătate, spitale regionale). În incluziunea persoanelor cu dizabilități apar ținte și instrumente mai clare decât în platforma electorală.
4. **Depășirea promisiunilor electorale în unele domenii.** Programul include intervenții mai ambițioase decât în campanie în cel puțin trei zone:
 - ❑ **Securitate și apărare:** introducerea pilonului „Apărare capabilă” extinde agenda dincolo de diplomație și reintegrare, asumând modernizarea capacităților interne, reziliența și integrarea graduală în arhitectura europeană de securitate.
 - ❑ **Exporturi:** ținta de exporturi la nivel de „cel puțin 50% din PIB” depășește ca ambiție promisiunea de „dublare a exporturilor” până în 2030.
 - ❑ **Calitatea drumurilor:** asumarea standardelor UE ridică nivelul față de promisiunea cantitativă de km reabilitați, cel puțin ca intenție.

Puncte slabe și discrepanțe relevante

1. **Reducerea ambiției politice explicite în integrarea europeană.** Programul păstrează anul 2028, dar îl redefinește ca termen pentru etape de proces, nu ca rezultat politic final (tratată de aderare / statut de stat membru). Este o recalibrare realistă, dar care diminuează caracterul verificabil al mandatului electoral și riscă să slăbească responsabilitatea politică față de promisiunile centrale din campanie.
2. **Operaționalizare insuficientă în zone-cheie ale justiției.** Deși toate promisiunile apar, doar vettitul este tradus relativ concret (inclusiv termen). În schimb, combaterea corupției, recuperarea bunurilor și reforma accesului în profesii rămân prea generale: lipsesc pașii, responsabilii, resursele și indicatorii. Aici coerența există „pe hârtie”, dar livrarea devine greu de urmărit și ușor de prezentat selectiv.
3. **Drepturile omului: coerență inegală și omisiuni sensibile.**

- ❑ **Diluare/reîncadrare:** violența de gen este deplasată din logica serviciilor specializate spre o abordare de securitate („comunități sigure”), fără angajamente clare privind adăposturi, consiliiere și finanțare dedicată.
 - ❑ **Omisiune majoră:** drepturile politice ale diasporei (vot electronic / prin corespondență) lipsesc din Program, deși au fost promisiuni centrale în campanie. Diaspora este tratată aproape exclusiv ca resursă economică și culturală.
 - ❑ **Abordare incompletă:** libertatea presei este tratată mai mult prin educație media și reglementare, fără măsuri clare de sustenabilitate economică a presei independente, deși aceasta a fost miza promisiunii electorale.
- 4. Blocul economic și social: cele mai mari abateri de la promisiuni.**
- ❑ Promisiuni reformulate prin stabilirea unor obiective mai puțin ambițioase, cu impact redus față de angajamentul electoral inițial: „dublarea veniturilor” nu este reflectată ca obiectiv explicit și nici nu este susținută de ținte care să echivaleze dublarea față de 2025. În plus, creșterile sunt exprimate în valori absolute, fără protecție clară a puterii de cumpărare în scenarii de inflație.
 - ❑ Omisiuni complete: locuințele accesibile (25.000 locuințe, rețele tehnico-edilitare, Strategia Națională pentru Locuințe) și elementele concrete ale reformei fiscale (limitarea frecvenței modificărilor, nou Cod Fiscal euroconform, digitalizarea completă a controlului) nu sunt transpuse.
 - ❑ Obiective greu de realizat (din cauza resurselor și capacității de implementare): reabilitarea masivă a drumurilor și ridicarea calității la standarde UE, respectiv ținta exporturilor la 50% din PIB, sunt ambițioase, dar fără arhitectură de implementare (jaloane, capacitate de execuție, finanțare anuală, prioritizare).

Realism și fezabilitate: unde apar riscurile cele mai mari

- 1. Dependența de finanțare externă.** Programul mizează pe investiții mari, iar multe dintre ele sunt plauzibile doar prin Planul de Creștere al UE și alte instrumente externe. În schimb, promisiunile cu impact bugetar recurent (salarii, pensii, indemnizații) sunt dificil de susținut din resurse externe și depind de creștere economică și colectare fiscală. Aici apare un risc structural: investițiile pot avansa, dar componenta de venituri și protecție socială rămâne vulnerabilă la șocuri economice.
- 2. Capacitatea administrativă și resursa umană.** În mai multe domenii, livrarea depinde de instituții capabile să proiecteze, să implementeze și să monitorizeze reforme complexe. Deficitul de personal calificat și salarizarea necompetitivă pot transforma obiectivele în termene împinse, absorbție redusă și rezultate inegale. Acest risc este transversal și afectează inclusiv digitalizarea, implementarea acquis-ului și gestionarea programelor de investiții.
- 3. Lipsa unor repere de monitorizare publică.** În majoritatea domeniilor, Programul nu stabilește indicatori suficient de clari, trasee pe etape, responsabilități instituționale și termene intermediare. Această lacună reduce capacitatea societății de a urmări progresul și crește riscul ca performanța să fie raportată prin măsuri izolate, nu prin rezultate sistemice.

Evaluare generală a coerenței

Per ansamblu, Programul de Guvernare este coerent ca orientare, dar neuniform ca fidelitate față de promisiunile electorale și insuficient ca instrument operațional. Există domenii unde Programul livrează mai mult sau mai concret decât a fost declarat în promisiunile electorale (pilonul militar, unele ținte în incluziune, anumite investiții), însă există și domenii unde promisiunile centrale sunt omise sau diluate (diaspora, locuințe accesibile, măsuri economice verificabile, violență de gen). În zonele unde ambiția este ridicată (exporturi, drumuri, modernizare a apărării), lipsa etapizării, a finanțării multianuale explicite și a mecanismelor de implementare face ca implementarea obiectivelor să fie afectată de întârzieri și să fie greu de evaluat ulterior pe criterii clare și verificabile.

Concluzia principală este că PAS a convertit o parte semnificativă a promisiunilor electorale într-un program de guvernare mai prudent și mai tehnic, însă această transformare nu este uniformă. Acolo unde există sprijin extern și reforme de tip structural (investiții, digitalizare, armonizare cu UE), Programul apare mai solid și mai credibil; în schimb, în domeniile care presupun intervenții sociale costisitoare, decizii politic sensibile sau mecanisme de implementare complexe (diaspora, violența de gen, mass-media, locuințe, venituri), coerența cu promisiunile electorale este mai redusă, iar riscurile în procesul de implementare mai ridicate.

GRADUL DE PRELUARE A PROMISIUNILOR ELECTORALE ÎN PROGRAMUL DE GUVERNARE

Promisiunea Electorală	Este această promisiune integrată în Planul de Guvernare? (Da/ Nu)	Grad de integrare al promisiunii (0–5)	Comentariu privind gradul de integrare a promisiunilor în Programul de Guvernare
INTEGRARE EUROPEANĂ			
1. Semnarea tratatului de aderare la UE până în 2028, înainte de finalul celui de-al doilea mandat al președintei Maia Sandu. (Obiectivul 1 din Capitolul „Cinci Obiective Strategice” din Programul Electoral PAS 2025). Cum vom realiza obiectivul? La nivel diplomatic, vom menține relațiile excelente cu UE și principalii parteneri, totodată vom continua să dezvoltăm relații de prietenie și cooperare cu fiecare stat membru. La nivel tehnic, vom menține prioritatea absolută pentru alinierea la cadrul normativ și standardele europene.	Da	3	Programul preia explicit ținta de 2028, dar o plasează la nivelul finalizării negocierilor, nu al semnării tratatului de aderare: „Finalizarea negocierilor... până în anul 2028” . Componenta tehnică a promisiunii (alinierea la acquis și capacitate de implementare) este reflectată prin angajamentul de implementare a Programului Național de Aderare 2025–2029 și „alinierea la acquis”, plus accent pe capacități administrative. Lipsesc însă elementele care ar face legătura operațională dintre „negocieri închise” și „tratată semnat” (condiții, pași, calendar intermediar, responsabilități).
2. Aderarea la Uniunea Europeană. În următorii patru ani, Republica Moldova va finaliza procesul de aderare la UE și va deveni țară membră cu drepturi depline în marea familie Europeană. Vom munci pentru realizarea acestui obiectiv strategic național pentru a oferi mai multă siguranță și bunăstare cetățenilor. („Obiectiv major” în Capitolul „Politica Externă - securitate prin diplomație” din Programul Electoral PAS 2025)	Da	2	Programul confirmă direcția de aderare și o formulează ca pregătire și integrare accelerată „încă dinainte de a deveni stat membru”, cu obiectiv concret de finalizare a negocierilor până în 2028. Totuși, promisiunea electorală vorbea despre stat membru în următorii patru ani; Programul nu angajează explicit data aderării/ obținerea calității de membră, ci descrie pași de pregătire (PNA 2025–2029, dialog, comunicare strategică, capacități). Promisiunea unui „rezultat final” (calitatea de membru) vs „etapă” (negocieri + pregătire) reprezintă o discrepanță semnificativă, respectiv un grad redus de integrare a promisiunii în programul de guvernare.

JUSTIȚIE			
1. Continuarea și finalizarea vettingului judecătorilor și procurorilor, astfel încât nicio persoană cu probleme de integritate să nu mai dețină aceste funcții.	Da	4	Programul de Guvernare preia promisiunea de finalizare a vettingului în mod explicit și o detaliază mai mult decât în campanie: fixează un termen-limită (decembrie 2026) și menționează măsuri pentru a reduce efectele asupra sistemului (acoperirea funcțiilor vacante, inclusiv la CSJ, și asigurarea condițiilor de lucru). Totuși, vettingul singur nu poate garanta că nicio persoană cu probleme de integritate nu va mai ajunge sau rămâne în funcție; pentru asta sunt necesare și alte măsuri concrete, permanente. În plus, dacă între timp se extinde lista persoanelor supuse vettingului, termenul din 2026 poate deveni greu de realizat, ceea ce justifică un scor sub maxim.
2. Îmbunătățirea investigării și judecării cauzelor de corupție pentru examinare rapidă și echitabilă.	Da	2	Programul de Guvernare preia aproape identic promisiunea privind îmbunătățirea investigării și judecării cauzelor de corupție „rapid și echitabil”, dar nu arată cum va fi realizată. Lipsesc măsuri minime care ar face obiectivul credibil, cum ar fi regulile de selecție a judecătorilor și procurorilor specializați și asigurarea resurselor necesare (inclusiv sediul pentru instanța și procuratura specializată, unde există deja obligații prevăzute de lege). Nu sunt indicate nici schimbări procedurale sau legislative care să explice ce anume va accelera examinarea dosarelor fără a afecta calitatea. În această formă, promisiunea rămâne mai degrabă o intenție decât un plan de implementare.
3. Reformarea din temelie a cadrului legal și instituțional privind recuperarea bunurilor infracționale, pentru recuperarea mai rapidă a banilor furați.	Da	3	Programul de Guvernare include obiectivul privind recuperarea bunurilor, dar îl formulează mai ales ca rezultat („accelerarea confiscării” și reutilizarea bunurilor în scop social/public), fără să descrie pașii concreți ai unei „reforme din temelie”. Nu sunt indicate clar schimbările legislative sau instituționale avute în vedere, instrumentele care vor fi folosite și nici criteriile după care se va măsura performanța. În același timp, programul este mai larg decât promisiunea electorală prin includerea reutilizării bunurilor confiscate, idee care apare și în proiectul de lege deja votat în lectura I de către Parlament în 2025. Prin urmare, promisiunea este prezentă, dar rămâne în mare parte declarativă, pentru că lipsește explicația despre cum va fi implementată reforma.

4. Reforma accesului în profesia de judecător/procuror conform recomandărilor CE; garanții de stabilitate/predictibilitate; îmbunătățirea formării la INJ la nivel UE.	Da	3	Programul preia promisiunea aproape integral. La fel ca mai sus rămâne insuficient de detaliat...cum se va realiza promisiunea. În mod concret, nu se indică măsuri sau acțiuni (de exemplu: elaborarea unor criterii noi de admitere, evaluarea, capacității INJ sau instituții responsabile). Nu ne rămâne decât să presupunem ce autoritățile au în vedere atunci când spun „conform recomandărilor CE”... recomandările anterioare (inclusiv cele rămase din evaluarea TALEX 2022) au vizat transparența admiterii la INJ, posibilitatea stagiilor practice, strategii de resurse umane și o reformă a salarizării pentru a atrage și păstra candidați buni și a acoperi vacanțele. Aceste elemente concrete, în special cele legate de resurse umane și salarizare, nu sunt prevăzute sau descrise în program, ceea ce lasă promisiunea la nivel de intenție. ¹
--	----	---	---

DREPTURILE OMULUI			
1. „Creșterea pensiei minime și a ajutoarelor sociale”	Da	3	Promisiunea este prezentă în Programul de Guvernare prin angajamentul de „Creștere continuă a pensiilor” și extinderea bazei de beneficiari. Totuși, lipsa unei ținte numerice explicite pentru cuantumul pensiei minime (în contrast cu salariul minim, fixat la 10.000 lei) indică o abordare precaută, orientată spre proces, nu spre rezultat garantat.
2. „Program de combatere a violenței în familie și de gen, inclusiv dezvoltarea rețelei de adăposturi și servicii de consiliere”	Da (Parțial)	2	Integrarea este minimală și conceptual problematică. Programul subsumează problema violenței domestice capitolului „Comunități sigure”, punând accent pe ordine publică. Lipsesc angajamentele explicite privind crearea de noi adăposturi sau servicii specializate, ignorând recomandările GREVIO și spiritul Convenției de la Istanbul.
3. „Servicii de suport pentru persoanele cu dizabilități și incluziunea lor socială și profesională”	Da	4	Promisiunea este transpusă suficient, cu ținte cuantificabile: creșterea cu 30% a beneficiarilor de servicii sociale și asigurarea accesului la educație adaptată pentru 80% dintre copiii cu cerințe educaționale speciale. Programul abordează incluziunea transversal, incluzând măsuri de antreprenoriat și suport financiar direct.

1. https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/23fa6af0-89b3-4532-a3d9-d1638727d14c_en?filename=moldova-report-2025.pdf

4. „Asigurarea accesului echitabil la educație de calitate pentru toți copiii, indiferent de mediul de reședință”	Da	5	Promisiunea este integral transpusă și detaliată la un nivel de granularitate superior. Programul prevede investiții masive (6 miliarde lei), extinderea rețelei „Școlilor Model” la 90 de instituții, ținte de performanță (rată de promovare 80% la clasa a IX-a) și infuzie de capital uman (500 tineri pedagogi anual).
5. „Garantarea accesului universal la servicii medicale esențiale, cu accent pe zonele rurale”	Da	4	Promisiunea este reflectată prin măsuri structurale de modernizare. Programul prevede accelerarea construcției spitalelor regionale Bălți și Cahul, digitalizarea completă a sistemului (dosar medical digital) și programe de screening populațional. Accentul pe rural este adresat prin descentralizare și infrastructură regională.
6. „Protejarea libertății presei și combaterea dezinformării prin susținerea mass-mediei independente”	Da	3	Promisiunea se regăsește parțial. Programul prevede „Elaborarea și implementarea Strategiei de dezvoltare a mass-media” și educație media. Lipsesc însă detalii despre mecanismele financiare directe de susținere a presei independente promise electoral.
7. „Asigurarea dreptului la vot neîngrădit pentru diasporă prin implementarea votului electronic sau prin corespondență”	Nu	0	Promisiunea votului electronic sau prin corespondență lipsește complet din textul Programului de Guvernare. Secțiunea Diaspora este exclusiv economică și culturală. Deși un pilot limitat de vot prin corespondență a avut loc în 2025, nu există un angajament de generalizare.

SECURITATE ȘI APĂRARE

1. Consolidarea securității prin diplomație și integrare europeană.	Da	4	Promisiunea este bine integrată tematic și conceptual în Programul de Guvernare, fiind reflectată explicit prin capitolul distinct „Diplomație pentru pace”, care recunoaște deschis legătura dintre politica externă și securitatea națională într-un context regional marcat de riscuri și instabilitate. Programul definește clar rolul diplomației ca instrument de apărare a intereselor naționale, de consolidare a păcii și stabilității, și corelează acest rol cu aprofundarea relațiilor cu UE și spațiul euro-atlantic, precum și cu integrarea graduală în arhitectura de securitate europeană. Integrarea este solidă la nivel strategic și narativ, însă rămâne incomplet operaționalizată: lipsesc priorități concrete de securitate externă, instrumente europene specifice și indicatori care să lege diplomația de rezultate măsurabile în materie de securitate și reziliență.
---	----	---	---

2. Consolidarea parteneriatelor strategice bilaterale (România, Ucraina, UE, spațiul EuroAtlantic, Asia Centrală, Sud-Est, Orientul Mijlociu) pentru dezvoltare economică și securitate.	Da	4	Promisiunea apare aproape integral, inclusiv geografia parteneriatelor, în „Diplomație pentru pace”, punctul 1, care prevede explicit aprofundarea relațiilor cu vecinii, statele UE, spațiul Euro-Atlantic și regiuni prioritare (Asia Centrală, de Sud-Est, Orientul Mijlociu) în scop de dezvoltare economică și fortificare a securității și „participarea sporită la misiuni internaționale de menținere a păcii”. Integrarea este puternică la nivel declarativ și de orientare, însă lipsește traducerea în măsuri concrete (tipuri de acorduri/format, priorități sectoriale de securitate, capacități instituționale, livrabile anuale), deci nu ajunge la nivel “integral”. Nu sunt precizate formate (bilateral, NATO PfP, inițiative de instruire, interoperabilitate), domenii (apărare antiaeriană, mobilitate, cyber, logistică) sau rezultate așteptate. În condițiile în care presiunile hibride și riscurile din jurul regiunii Transnistrene, războiul din Ucraina, cer parteneriate orientate pe capabilități și reziliență, lipsa detaliilor reduce claritatea despre cum vor fi „fortificate” aceste parteneriate, dincolo de intenție.
3. Creșterea cooperării multilaterale (ONU, Consiliul Europei, OSCE) pentru interese naționale, reintegrare, investiții, consolidarea democrației.	Da	4	Promisiunea este preluată direct în „Diplomație pentru pace”, punctul 2: participare activă în ONU, Consiliul Europei, OSCE și utilizarea platformelor pentru interese naționale, reintegrare, investiții, democrație. Programul nu precizează obiective măsurabile, poziționări concrete în organizații sau rezultate țintite (de ex., inițiative, rezoluții, dosare prioritare, capabilități de reprezentare), ceea ce menține integrarea la nivel înalt, nu operațional.
4. Identificarea măsurilor pentru integrarea treptată și ireversibilă a regiunii transnistrene în spațiile unice naționale (economic, fiscal, vamal, juridic etc.), folosind oportunitățile integrării europene.	Da	4	Programul preia aproape integral această promisiune: vorbește explicit despre „convergență treptată în spațiile juridic, economic, vamal, fiscal, social, informațional și politic” și despre aplicarea uniformă a legislației armonizate cu UE pe întreg teritoriul țării. Legătura cu procesul de integrare europeană este clar formulată, iar direcția de „ireversibilitate” este implicit susținută prin extinderea rigorilor legale. Totuși, lipsesc instrumente concrete (etape, condiționalități, mecanisme de control, impact bugetar).

5. Creșterea atractivității reintegrării pașnice pentru populația din regiunea transnistreană prin programe educaționale, servicii publice și informare.	Da	4	Programul reflectă direct această promisiune prin angajamentul de a oferi servicii publice „calitative, nediscriminatorii și accesibile” în toate domeniile-cheie (educație, sănătate, energie, documentare, activități economice) și prin continuarea proiectelor de consolidare a încrederii. Accentul pe beneficii concrete pentru populație este bine aliniat cu realitățile de securitate umană din regiune. Integrarea este solidă ca logică și direcție, însă rămâne incompletă operațional: nu sunt precizate programe distincte, bugete dedicate sau indicatori de atractivitate (mobilitate, înscrieri, acces efectiv).
6. Implicarea partenerilor internaționali în susținerea unui plan de reintegrare etapizată și durabilă (UE, SUA, Ucraina, România, OSCE, ONU).	Da	3	Programul recunoaște explicit rolul Uniunii Europene pe dimensiunea transnistreană și menționează utilizarea instrumentelor diplomatice și politice pentru reducerea riscurilor de securitate, inclusiv transformarea misiunii de menținere a păcii în una civilă. Totuși, implicarea partenerilor internaționali este formulată mai restrâns decât în promisiunea electorală: accentul cade predominant pe UE, iar referințele la SUA, Ucraina, România sau ONU sunt indirecte. Nu apare un „plan etapizat” clar sau un mecanism de coordonare a asistenței externe, ceea ce reduce gradul de integrare la nivel mediu.

DEZVOLTARE ECONOMICĂ ȘI SOCIALĂ

1. Dublarea veniturilor populației active (salariați în mediul privat, profesori, medici, polițiști, liber-profesioniști și mulți alții). Majorarea salariului minim de la 5.500 de lei la 10.000 de lei; Creșterea salariului mediu la cel puțin 25.000 de lei până în 2030, precum și ca pensiile minime și medii să crească constant.	Da	2	Promisiunea apare, dar fără măsuri, termene, acțiuni sau instituții responsabile. Deși în program este prevăzută creșterea atât a salariului minim cât și a salariului mediu, aceste creșteri nu reprezintă o dublare în raport cu valorile din 2025. Valorile reflectate în program pentru 2029 sunt de 90% din mărimea dublă a salariului minim și 77,6% din mărimea dublă a salariului mediu. Creșterea salariului mediu este condiționată de creșterea productivității și creșterea economică. Totodată, Programul de activitate al Guvernului operează cu valori absolute care nu țin cont de mărimea inflației și puterea de cumpărare. Suplimentar, acesta nu specifică, în mod explicit, obiectivul de dublare a salariilor profesorilor, polițiștilor sau medicilor, așa cum a fost declarat în campanie. În ceea ce privește creșterea pensiilor, Programul nu explică nici cuantumul sau țintele (anuale) de creștere și nici sursa acestor creșteri.
--	----	---	--

2. Dublarea valorii produselor și serviciilor autohtone exportate în toată lumea până în 2030, prin alocarea resurselor financiare substanțiale pentru a susține companiile care doresc să se extindă la nivel internațional, construirea parcurilor industriale și complexelor logistice.	Da	3	Promisiunea este reflectată moderat: există acțiuni parțiale, dar nu este integrală sau strategică. Ținta inclusă în program este mai mare decât cea reflectată în promisiunea electorală. Conform balanței de plăți a RM pentru 2024, exporturile de mărfuri au fost în mărime de 2560 mil. USD iar cele de servicii de 2732 mil. USD. Dublarea acestei valori ar însemna 10584 mil USD export de bunuri și servicii. PIB pentru 2028 este estimat la valoarea de 440 miliarde lei sau aproximativ 26.2 miliarde USD. Iar 50% din această valoare ar însemna 13 miliarde USD, ceea ce reprezintă cu aproximativ 3 miliarde USD mai mult decât ținta reflectată în promisiunea electorală. Pentru 2024, ponderea exporturilor moldovenești reprezenta în jur de 27.6% din PIB. Programul de guvernare nu detaliază gradul în care măsurile ce se propun a fi întreprinse vor asigura realizarea acestui obiectiv și nici jaloanele temporale intermediare de realizare a acestor măsuri.
3. Până la 3.000 km de drum în plus, construcții sau reparații până în 2029, astfel încât toată rețeaua de drumuri naționale și regionale să fie într-o stare bună.	Da	3	Promisiunea este reflectată moderat: există acțiuni parțiale, dar nu este integrală sau strategică. Promisiunea nu este detaliată clar prin măsuri și acțiuni intermediare care necesită a fi întreprinse. Nu este clar ce volum de finanțare este nevoie de asigurat și asimilat anual (din fondul rutier și din investiții străine) astfel încât toată rețeaua de drumuri naționale și regionale să ajungă într-o stare bună. Conform raportului privind executarea fondului rutier pentru 2024, doar 31% din drumurile naționale se află într-o stare bună și foarte bună. Astfel, din cei 5993 km de drumuri naționale și regionale 4153 km se află în stare mediocră, rea și foarte rea și necesită a fi aduși la condiția de stare bună. Aceasta ar însemna, reabilitarea a peste 1000 km de rețea de drum pe an și asigurarea unei întrețineri corespunzătoare a întregii rețele reabilite, pentru a nu admite degradarea prematură a drumurilor reabilite. Din 2021 și până în 2024 ponderea drumurilor în stare mediocră, rea, și foarte rea s-a diminuat doar cu 6,7% (de la 76% în 2021, la 69.3% în 2024). Într-un astfel de tempo, nu este clar cum Guvernul își propune să crească de 10 ori progresul în reabilitarea drumurilor naționale, mai ales în contextul în care, în conformitate cu anexele la proiectul legii bugetului de stat pentru anul 2026 este preconizat un volum al fondului rutier în scădere cu aproximativ 800 mil lei față de 2025.

4. Creșterea accesului la locuințe la prețuri accesibile: a. Vom stimula, prin intermediul mediului privat, construcția a cel puțin 25 mii de locuințe în următorii 4 ani în jurul aglomerației urbane a Chișinăului (Ialoveni, Strășeni, Anenii Noi etc). b. Vom identifica resurse pentru finanțarea suplimentară a construcției de rețele de electricitate, apă și canalizare în afara orașului Chișinău, pentru a accelera construcția spațiilor de locuit. c. Vom elabora și aproba Strategia Națională pentru Locuințe care să includă un plan de acțiuni clare privind accesibilitatea și durabilitatea locuințelor.	Nu	0	Promisiunea nu este reflectată în programul de guvernare
5. Mai multă stabilitate și simplitate fiscală: • adoptarea modificărilor fiscale nu mai frecvent de o dată la 2 ani, • adoptarea unui nou Cod Fiscal conform legislației europene, • simplificarea achitărilor la buget, • unificarea TVA în domeniul agriculturii, • combaterea evaziunii fiscale prin automatizarea proceselor de identificare a riscurilor și digitalizarea completă a proceselor de control fiscal etc.	Da	2	Promisiunea apare, dar fără măsuri, termene, acțiuni sau instituții responsabile. O politică fiscală predictibilă este asigurată prin respectarea calendarului bugetar și asigurarea unui nivel înalt de încredere în planificarea bugetară pe termen mediu (CBTM). Suplimentar, măsurile de politică fiscală se consultă larg, se comunică din timp și se implementează la scadență. În context, Programul de guvernare ar fi trebuit să reflecte aceste aspecte și să nu se limiteze doar la nivelul declarativ al măsurii. Programul de activitate al Guvernului nu prevede adoptarea unui cod fiscal conform legislației europene.

6. Vom valorifica Planul de Creștere UE de 1,9 miliarde de euro și oportunitățile oferite de aderarea la Uniunea Europeană.	Da	3	Programul transpune ad litteram promisiunea electorală. Cu toate acestea, debursările mijloacelor cu care vine Planul de Creștere al UE sunt condiționate de îndeplinirea angajamentelor de reformă incluse în Agenda de reforme pentru anii 2025-2027, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr 260/2025. În context, Programul de activitate al Guvernului trebuia să listeze și acțiunile pe care Guvernul își propune să le întreprindă pentru a asigura îndeplinirea angajamentelor de reformă și a condiționalităților de debursare. Totodată, chiar dacă este să se presupună că banii vor fi debursați în termen, aceasta încă nu înseamnă că aceștia vor fi și asimilați. Republica Moldova a înregistrat un tempo extrem de lent în asimilarea mijloacelor financiare alocate de către Instituțiile financiare internaționale pentru proiectele de infrastructură. Acest tempo nu va permite valorificarea, în timp util, a Planului de Creștere UE de 1.9 miliarde. În context, Programul de activitate al Guvernului ar fi trebuit să treacă în revistă și aceste probleme și să enumere acțiunile care vor fi întreprinse pentru eliminarea acestor constrângeri majore care riscă să pericliteze valorificarea suportului financiar considerabil cu care vine Planul de Creștere UE.
7. Vom sprijini producătorii locali cu măsuri de echilibrare a relațiilor comerciale între producători și comercianți.	Da	4	Programul prevede măsuri menite să sprijine producătorii locali în relația acestora cu comercianții. Printre măsurile listate în acest sens în Program sunt: promovarea cooperativelor agricole și a formelor de asociere pentru reducerea costurilor de producție și creșterea puterii de negociere a fermierilor; crearea de centre regionale integrate pentru colectarea și procesarea produselor agroalimentare care să consolideze lanțurile valorice; susținerea creșterii prezenței produselor moldovenești pe rafturile autohtone; dezvoltarea și modernizarea rețelei de piețe agricole etc. Deși promisiunea electorală este transpusă inclusiv prin măsuri dedicate, prioritizarea acțiunilor și orientările temporale lipsesc.

GUVERNAREA PROMISĂ

În ce măsură Programul de Guvernare reflectă angajamentele electorale

SCOR GENERAL DE INTEGRARE

Programul de Guvernare preia majoritatea temelor electorale, dar doar o parte dintre promisiuni sunt transformate în angajamente clare, măsurabile și ușor de monitorizat.

Scor general mediu: **≈ 3,0**

Comparație pe domenii de politici publice

DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ	INTEGRARE EUROPEANĂ	SECURITATE ȘI APĂRARE	JUSTIȚIE	DREPTURILE OMULUI
2,4 ★★★★★	2,5 ★★★★★	3,8 ★★★★★	3,0 ★★★★★	3,0 ★★★★★
Integrare parțială; promisiuni-cheie rămân neasumate sau slab detaliate. Programul prevede unele ținte ambițioase (exporturi, drumuri), dar omite sau diluează promisiuni centrale precum locuințele accesibile și reforma fiscală euroconformă, limitând claritatea implementării.	Direcția este menținută, dar ambiția este redusă față de campanie Guvernarea se concentrează pe pași tehnici controlați (negocieri, aliniere), renunțând implicit la angajamentele electorale privind semnarea tratatului de aderare și obținerea statutului de stat membru până în 2028.	Cel mai bine reflectat domeniu, cu coerență strategică Promisiunile privind securitatea prin diplomatie, parteneriate strategice și reintegrare pașnică sunt preluate aproape integral, însă rămân insuficient traduse în instrumente și rezultate măsurabile.	Consecvență tematică, dar operaționalizare inegală Direcția reformei este menținută, iar vettingul este chiar consolidat, însă lipsa detaliilor pentru combaterea corupției și recuperarea bunurilor limitează evaluarea progresului real.	Avans pe drepturi sociale, prudență pe teme sensibile politic Unele promisiuni sunt transpuse exemplar (educație, dizabilități), în timp ce altele sunt diluate sau omise complet (violența de gen, libertatea presei – economic, votul diasporei).

PROMISIUNI CEL MAI BINE INTEGRATE

Promisiune	Scor
Acces echitabil la educație de calitate	5 / 5 ✓
Incluziunea persoanelor cu dizabilități	4 / 5 ✓
Securitate prin diplomatie și integrare europeană	4 / 5 ✓

PROMISIUNI SLAB SAU DELOC INTEGRATE

Promisiune	Scor
Locuințe accesibile	0 / 5 ⚠
Dreptul la vot al diasporei	0 / 5 ⚠
Combatere a violenței în familie	2 / 5 ⚠
Dublarea veniturilor populației active	2 / 5 ⚠

Evaluare independentă a gradului de integrare a promisiunilor electorale în Programul de Guvernare (scor 0–5).
Analiza compară angajamentele asumate în campania electorală cu măsurile, țintele și acțiunile incluse în Programul de Guvernare.

